

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

351.74

Szerző: *Sági Pál*Cím: *Budapest legöregebb detektívje beszél emlékeiről*

Idő

"1936"

Forrás:

Budapesti Hírlap

Személy

*Bpest**1936. V. 12.*

Helyszám

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

BUDAPEST

legöregebb detektívje beszél emlékeiről

16
A nyolcvanéves Sachs Gusztáv, az első magyar Sherlock Holmes, soha életében nem olvasott detektívregényt

A Tisza Kálmán-téri OTI bérpalota egyik modern kislakásában megtermett ősz úrral ülök szemközt. Sachs Gusztáv nyugalmazott detektív, az első magyar Sherlock Holmes, ő volt az első, akit az ötven évvel ezelőtt megalakult detektívtestülethez detektívvé nevezett ki Török János főkapitány, a modern magyar rendőrség megteremtője.

A budapesti detektívek ugyanis jubilálnak, a hírhedt Thaisz-korszak likvidálása után, most ötven éve állították fel a kampósbotos, nagybajuszos figurával gúnyolt polgári biztosok intézménye helyett a detektívtestületet. A jubiláló testület, amelynek híre világviszonylatban is kitűnő, ma közel hétszáz emberből áll. A színvonal elsőrangú. A rendőrből lett megbízható, szorgalmas és tehetséges régi detektívek között évtizedekkel ezelőtt akadtak magasabb képzettségű emberek is, de ma már túlnyomó számban iskolázottak, végeztek a detektívek. Amint nőtt a rendőrpálya becsülete, úgy jöttek erre a pályára egyre többen a magasabb műveltségűek közül. Ma már egész sereg doktori diplomás tagja van a testületnek, még több az érettségizettek száma.

A legkülönbözőbb pályákról rekrutálódnak ennek az ezerarcú testületnek a tagjai. Volt katonatiszt, tanító, mérnök, jogász sok szerepel a listán, sőt van egy rendőrkapitány is, aki átminősítette magát és most mint detektívfelügyelő szolgál. Külön nevezetesség az egyik csoportvezető detektívfelügyelő esete. Ennek a felügyelőnek államtudományi és orvosi diplomája van, a főkapitányságon nagy sikerrel és kitűnő eredményekkel végzi nyomozó munkáját, közben pedig mint orvos is működik.

A hivatalos munkán kívül kulturális téren is szép eredményeket érnek el a budapesti detektívek. A többi között sportegyesületük is van és a Detektív Atlétikai Club vívói sokszor hoztak már dicsőséget a magyar kardnak, cikkíró és novellista is akad a detektívek sorában.

Thaisz rendőrsége

Ilyen a mai detektívtestület. Amíg így megizmosodott és elérte színvonalát, fél-századnyi esztendő pergett le és ma már csak a legenda homályából kísért a régi rendszer, a Thaisz-korszak, a polgári biz-

tosok intézményének, a detektívtestület ősenek emléke.

Az egykorú krónikás olyan dolgokat jegyez fel erről a korszakról, amelyek ma már hihetetlennek tűnnek fel nemcsak a polgárember, de a mai rendőr előtt is.

A kiegyezés előtti esztendőkből szervezték meg Pest polgári rendőrségét és egy mulatós urat, Thaisz Eleket választották főkapitánnyá. Az egész tisztviselőlétszáma ez volt: néhány rendőrbiztos és őrzető, egy tollnok, egy írnok, meg egy tömlőctartó kulcsár. A fegyveres őrszemélyzet kétszáz poroszlóból, tizenkét lovas poroszlóból és tizenkét lovaskerülőből állt, a parancsnokuk a poroszló-hadnagy volt, az altisztikart egy őrmester és öt tizedes jelentette.

A bűnügyi nyomozás jórészt abból állt, hogyha valami bűncselekmény fordult elő, a biztosok összefogdosták a gyanús embe-eket, elcsattant pár pofon és ha a tettes éppen hajlandó volt vallani, átadták az ügyészségnek. A kihágási ügyeket se törvény, se rendelet nem szabályozta, a rendőrség úgy ítélte, ahogy akart. A büntetés legtöbbször mogyorópálcára szólt. Amilyen a munka volt, olyanok voltak a rendőrök is: többnyire kéteshírű, gyanús alakok mentek erre a pályára, aminek bizony abban az időben nem volt valami nagy becsülete.

Később, mikor Pest, Buda, Óbuda és Margitsziget egyesült Budapest név alatt, megalakult a fővárosi államrendőrség, amelynek élére megint csak Thaisz Elek került.

A régi Pest sötét titkai

A város akkor már nagyobb lendülettel indult a fejlődés felé, a rendőrségi intézményt is modernizálni kellett volna. A mulatós kedvű főkapitány azonban a könnyebb

végénél fogta meg a dolgot, igyekezett szaporítani a rendőrség létszámát, de a fejlesztéssel nem sokat törődött.

Előbb harminc, majd később ötven polgári biztos végezte a tulajdonképpeni nyomozás munkáját, mellettük a fizetett besúgóik dolgoztak. A biztosok egy része táglalkismeretű ember volt, nem annyira a nyomozással törődött, mint inkább azzal, hogy vagyont szerezzen magának. Ezek a

lelkiismeretlen biztosok titokban, de sokszor félig-meddig nyíltan barátkoztak a kéteshírű lebujok vendégeivel, a mulatóhelyek tulajdonosait pedig, ha lehetett, megsarcolták.

A közbiztonság híven visszatükrözte ezeket az állapotokat. A kávéházakban vigan garázdálkodtak a hamiskártyások, városra szóló botrányok zajlottak le a mulatókban, ahol kifosztották a pénzes vidékieket.

Természetesen tisztességes, becsületes polgári biztosok is akadtak, akik becsülettel akarták végezni a kötelességüket, az akkori rendőri szellem olyan volt, hogy nem dolgozhattak úgy, amint akartak. Híre járt

például annak, hogy az egykori Tükörygáton, a mai Vigaszínház tájékán lévő Újvilág mulatóban botrányos dárvidók zajlanak. Néhány kötelességtudó polgári biztos beállított a mulatóba, hogy razzifát tartson, de a küszöbről ijedten visszafordultak; Thaisz Elek, a nagyhatalmú főkapitány, a főnökök is ott forgolódtak a táncoló párok között, egy meglehetősen kéteshírű hölgygel a karján.

Thaisz Eleket sokat támadták abban az időben, de ma már úgy, ahogy elfogadható magyarázatot lehet találni a magatartására. A rendőrpályát akkoriban valósággal szégyenletes mesterségnek tartották, alig

